

Reactienota op 2 effectbeoordelingen inzake in werking hebben kleine windturbines Zelhemseweg 45A te Hengelo

Interne memo t.b.v. reactienota

Auteur 5.1.2e

Inleiding

In navolging op de quickscan natuurwaardenonderzoek van Natuurbank (rapport 3433) en 'Aanvarings-risicoanalyse vogels en vleermuizen i.v.m. twee kleine windturbines nabij een erf aan de Zelhemseweg 45A Hengelo (Gld)' (rapport 4534 d.d. 9-9-2022)

zijn twee rapporten opgesteld, met gelijke onderzoeksvraag. Deze zijn:

1. 5.1.2e (2023). Quick scan flora en fauna 2 windmolens aan de Zelhemseweg 45A te Hengelo – Effecten en mitigerende maatregelen. Laneco, Ede.
2. Beoordeling stukken en advies vervolgstappen Wnb voor twee windmolens t.p.v. Zelhemseweg 45A te Hengelo Gld. Eco Reest. Kenmerk 230154

In bovengenoemde rapporten wordt het benutten van de molens getoetst aan de Wet natuurbescherming. Hieronder een reactie op de conclusies van het eerste rapport.

Ad 1.

Laneco komt tot de volgende conclusie

Op basis van de waarnemingen, verspreidingsgegevens, aanwezige habitats en bestaande literatuur zijn alleen op de soortgroepen vleermuizen en vogels effecten niet geheel uit te sluiten in de gebruiksfase, i.e. het in werking hebben en houden van de 2 windmolens in het plangebied. Er kan niet worden uitgesloten dat in de gebruiksfase migratie- en/of essentiële vliegroutes van vleermuizen worden aangetast (ad 1). Ook kan niet worden uitgesloten dat vleermuizen (ad 1) en vogels (ad 2) (inclusief jaarrond beschermde soorten uit categorie 1-4 en 5 en/of weidevogels) worden verwond en/of gedood. Al incidentele fatale effecten (doden en verwonden) kunnen juridische gevolgen/effecten hebben.

Op de overige (niet-vrijgestelde), volgens de verspreidingsgegevens voorkomende, nationaal of Europees beschermde soorten, waaronder verblijfplaatsen of essentiële onderdelen van het leefgebied van deze soorten, zijn negatieve effecten wel uitgesloten.

Reactie Natuurbank

Ad 1. Vliegroutes vleermuizen

Er wordt gesteld dat door het gebruik van de molens, mogelijk een migratie- en/of essentiële vliegroute van vleermuizen aangetast wordt.

Om vier redenen is dit een vreemde stelling.

Ten eerste zijn tijdens twee bezoeken aan het plangebied geen aanwijzingen gevonden dat de molens in een vliegroute staan.

Ten tweede staan de molen 21 meter uit de gevel van de stallen. Al zou het erf onderdeel uitmaken van een vliegroute, dan volgen vleermuizen lijnvormige elementen zoals bomen en gevels. Zij vliegen niet 20 meter naast deze elementen over kaal cultuurland

Ten derde

Als het erf in een vliegroute zou liggen, zouden vleermuizen vermoedelijk de korte route nemen van oost naar west en vs, via de noordzijde. Nemen ze de zuidzijde, dan vliegen ze door naar de boom ten oosten van de stal. Langs de Zelhemseweg staan geen laanbomen. Vleermuizen zullen niet de oversteek maken van de schuren naar de Zelhemseweg en komen daarom niet in de gevarezone.

Ten vierde

De route wordt niet aangetast; de lijnvormige structuur die vleermuizen zouden volgen wordt niet aangetast. Deze wordt door plaatsen van molens mogelijk versterkt. De functionaliteit van de vermeende vliegroute wordt dus versterkt door de molens en niet aangetast. Door het draaien van de molens vallen volgens Ecoreest echter slachtoffers. Er is dus geen sprake van aantasten van een vliegroute maar van opzettelijk doden.

Vanwege ontbreken van een vliegroute en de ligging van de molens in ongeschikt foerageergebied, is het niet aannemelijk dat vleermuizen gedood worden.

Vanwege ontbreken van stuwing of een vliegroute is geen sprake van verdichting van vliegbewegingen. Vleermuizen kunnen willekeurig, in de gevarezone vliegen. Gelet op de hoogte van de wieken, lijkt alleen de laatvlieger in de gevarezone te kunnen vliegen. Migratie vindt op grotere hoogte plaats.

Gelet op het zeldzame voorkomen van laatvliegers in open agrarisch cultuurland, is geen sprake van voorwaardelijke opzet.

Wij kunnen ons niet vinden in deze conclusie.

Ad 2.

Er wordt gesteld dat '*vogels (inclusief jaarrond beschermde soorten uit categorie 1-4 en 5 en/of weidevogels)*'.

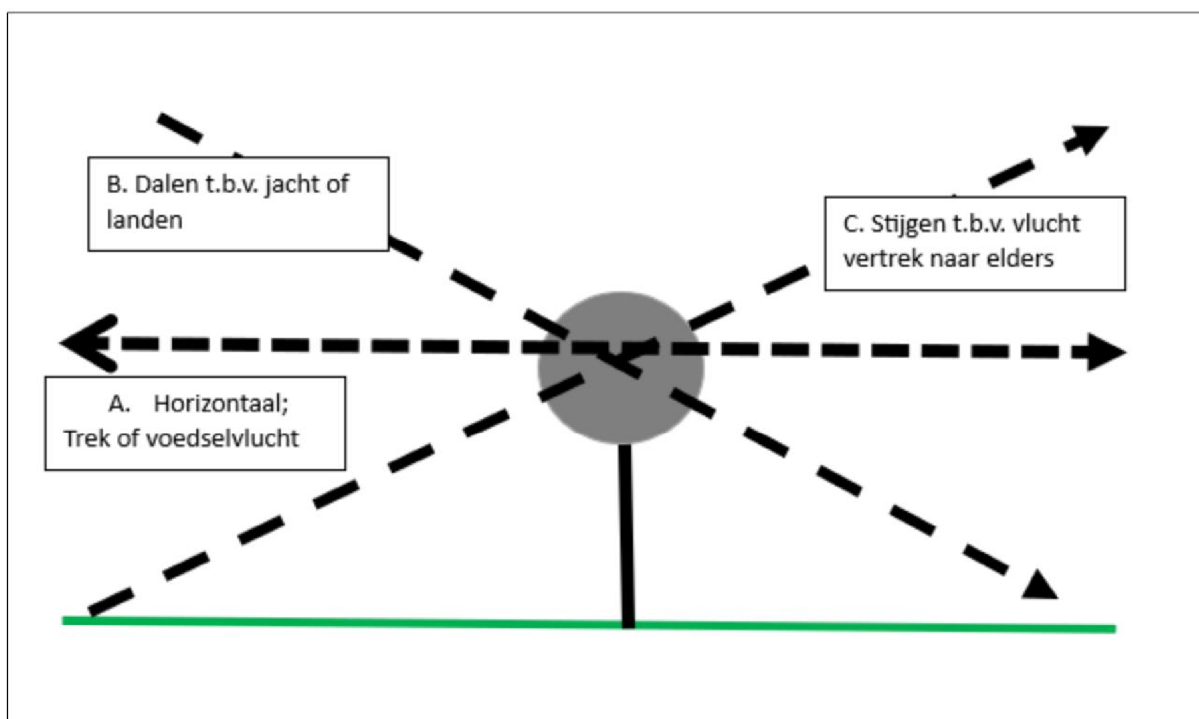
Het is bijzonder, dat de auteur de status van 'jaarrond beschermde soorten' aan haalt. Deze status is niet gekoppeld aan dieren, maar de nest of nestplaats. Alle vogels zijn beschermd, ongeacht of deze nu wel of geen beschermd nest of nestplaats heeft.

De auteur somt vervolgens allerlei vogelsoorten op, die volgens bronnen (NDFF) voor komen in de omgeving. Dit is opmerkelijk. De auteur wil aangeven welke vogels gedood zouden kunnen worden door de molentjes en put daarbij uit de NDFF. Deze bron is echter zeer onvolledig en is vooral gevuld met bijzonderheden omdat waarnemers die soorten wel melden, maar de meest talrijke 'gewone' vogelsoorten niet. Dit geeft weinig blijk van kennis van het voorkomen van vogels in het Achterhoekse cultuurland. Zo wordt het voorkomen van de meest talrijke vogels niet genoemd (houtduif, roek, kauw, kokmeeuw, stormmeeuw, spreeuw als foerageerders en tal van trekvogels die met grote getalen overvliegen. De aanwezigheid van zeldzaamheden heeft geen inhoudelijke toegevoegde waarde omdat de kans zeer gering is, dat juist deze soort in de molentjes vliegen.

Zoals eerder aangegeven, gaat het om aanvaringsrisico. Hieronder wordt dit verder toegelicht.

Bij aanvaringsrisico's onderscheiden we drie soorten vliegbewegingen

- a. Horizontale vlucht
- b. Dalen ten behoeve van jagende vogels of landen om te foerageren
- c. Opvliegende vogels ten behoeve van vertrek naar elders of wegvlochtende vogels als gevolg van verstoring

Dit aspect is reeds eerder toegelicht in onze vorige nota

Ad a.

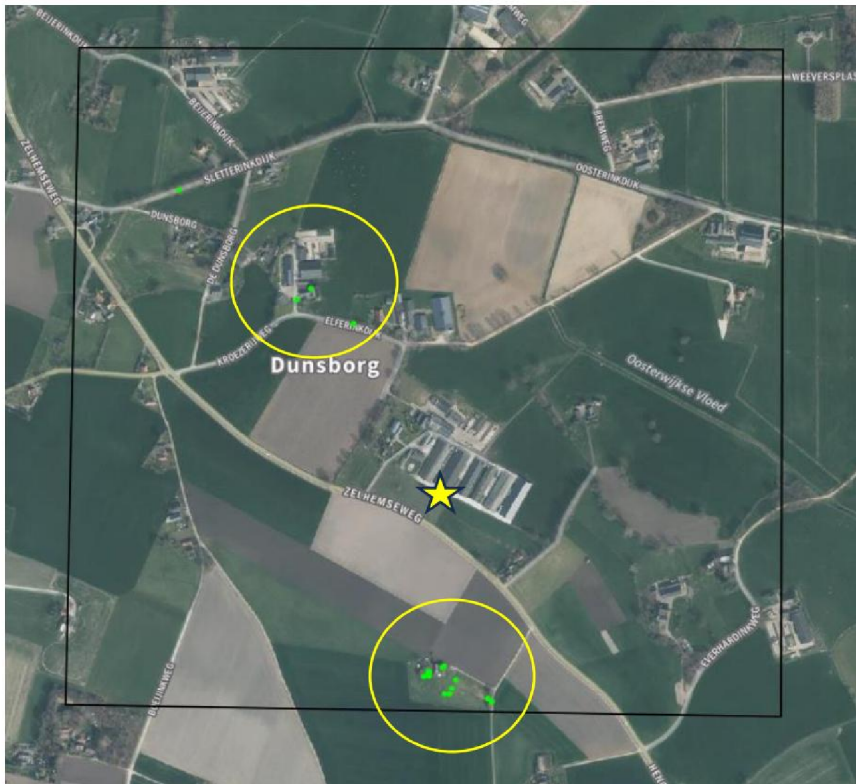
Horizontale vluchten komen veel voor tijdens seizoens-, slaap- of voedseltrek. Het zijn bewegingen tussen broedplaats en overwinteringsgebied, broedplaats en foerageergebied, slaapplaats en foerageergebied of tussen foerageergebieden. Het zijn samengevat 'trekbewegingen'.

Trekbewegingen vinden doorgaans plaats boven land, vanaf 150 meter hoogte tot >1 km. Dat geldt voor alle typen trekbewegingen. Vogels op trek vliegen boven de gevarenzone.

Ad b.

De auteur stelt:

Bovendien valt het plangebied in het territorium van steenuil, een soort die een klein territorium heeft, waardoor dit individu een verhoogde kans op effecten door het in werking hebben van de 2 windmolens heeft.

Waarnemingen van steenuilen (groene stip), met de cirkel wordt het mogelijke territorium van de steenuilen aangeduid. De molenlocatie wordt met de ster aangeduid. Bron: NDFF 1998-2023.

Deze conclusie is zeer opmerkelijk; zo wordt geen bron genoemd en zijn geen feitelijke waarnemingen gedaan van steenuilen op het erf. De NDFF toont onderstaande waarnemingen van steenuilen in de omgeving van de molentjes. Gelet op de waarnemingen bezetten steenuilen vermoedelijk een territorium op de erven Elferinkdijk 1-1a en Zelhewseweg 62. Deze territoria (middenpunt) liggen op 450 en resp. 300 meter afstand van de molentjes. Tussen de erven en de molentjes ligt agrarisch cultuurland, in gebruik als akker of grasland. Een steenuilterritorium is gemiddeld ongeveer 12 hectaren groot (Stone 2023). Dat houdt in dat steenuilen doorgaans niet verder dan 350 meter van de nestplaats zullen vliegen. De molentjes staan derhalve aan de uiterste grens van het potentiële territorium ten zuiden van de molentjes en buiten het territorium van steenuilen ten noorden van het de molentjes.

Steenuilen foerageren hoofdzakelijk op de grond en vanaf vaste objecten, zoals weidepaaltjes en gebouwen. De vliegen laag over grond (1-2 meter). Indien de molenlocatie tot functioneel leefgebied behoort, vliegen steenuilen niet in de risicozone. Niet tijdens vliegen en niet tijdens het dalen/jagen vanaf uitkijkpost naar prooi.

Steenuilen zijn vaak actief in de schemer en zeer vocaal aanwezig. Het ontbreken van waarnemingen van steenuilenwaarnemingen in en nabij de molenlocaties (zoals op de nok van de schuren naast de molentjes), vormt een aanwijzing dat de molentje niet in het functionele leefgebied van steenuilen liggen.

Dit wordt door de auteur overigens ook bevestigd op pagina 17 'Negatieve effecten op essentieel leefgebied van jaarrond beschermde vogelsoorten door het in werking hebben van de 2 windmolens kunnen worden uitgesloten'. Dit is overigens een vreemde conclusie; alle vogels zijn jaarrond beschermd, bedoeld wordt soorten waarvan de nest of nestplaats jaarrond beschermd is.

Er zijn slechts enkele vogelsoorten die als gevolg van dalen of jacht, in de gevarenzone van de molentjes zullen komen. Daarbij dient opgemerkt te worden dat veel dagactieve vogelsoorten de molentjes zullen waarnemen en de molentjes zullen ontwijken. Dagactieve vogels die in de gevarenzone kunnen vliegen zijn kerkuil, en vogels die foerageren op korte grazige vegetatie zoals eerder beschreven.

Gelet op het ontbreken van nestplaats van kerkuil en dagroofvogels in de directe omgeving (NDFF), is geen sprake van aannemelijke kans dat roofvogels of uilen tijdens het jagen in de risicozone van de molentjes komen. De molentjes staan niet in het territorium van roofvogels die laag vliegend boven het landschap foerageren zoals grauwe kiekendief of blauwe kiekendief (sovon, 2023).

Dagactieve vogels, die willen foerageren rond de molentjes, zullen de molentjes opmerken en deze ontwijken. Er vinden geen voedselvuchten plaats buiten de daglichtperiode nabij de molentjes (zoals eenden dat wel doen buiten de daglichtperiode).

Ad C

Vogels die opschrikken, kunnen in paniek wegvliegen. Wegvluchtende vogels, hebben wellicht minder oog voor obstakels, zoals kleine windturbines. Vogels die als schrikreactie zeer snel hoogte winnen, zijn verschillende ganzen- en eendensoorten en fazanten. Anders soorten zullen wegvliegen en geleidelijk hoogte winnen. Daarbij zullen ze kleine windturbines opmerken waardoor ze niet in de gevarenzone zullen belanden.

De kleine windturbines staan in open grasland. Dergelijke habitat is weinig geschikt voor vogels om te foerageren en ongeschikt foerageergebied voor fazanten, ganzen en eenden.

Conclusie

De molen bevindt zich niet in de risicozone van trekvogels en er is geen sprake van verhoogd aanvaringsrisico door jagende vogels of opvliegende vogels. Er is geen sprake van het opzettelijk doden van vogels. Vanwege de verwaarlozen kans op het doden van vogels, is derhalve geen sprake van voorwaardelijke opzet.

Eindconclusie

De vraag die beantwoord dient te worden is de volgende:

Is sprake van het opzettelijk doden van beschermde dieren?

Beide rapporten nemen bepaalde argumenten in ogenschouw die niet relevant zijn, zoals de status (zeldzaam) en jaarrond beschermd nest. Dat is opmerkelijk, want bij beantwoording van de onderzoeksvraag niet relevant (wel bij ontheffingverlening; beoordelen gunstige staat van instandhouding). Ook worden aanvaringsrisico's genoemd van soorten en zelden voorkomen of overvliegen, terwijl de meest voorkomende soorten niet genoemd worden. Dit is opmerkelijk.

Functioneel leefgebied vleermuizen; dat wordt voldoende weerlegt m.i.

Houden we over het aanvaringsrisico van vogels. Onze stelling blijft dat geen sprake is van verhoogd aanvaringsrisico vanwege foeragerende vogels of nestelende vogels in en nabij de molenlocatie. Er kunnen vogels in de molen vliegen, deze kans is echter dusdanig gering, dat geen sprake is van opzet of voorwaardelijke opzet.

Conclusie: het benutten van de molens op deze locatie leidt niet tot overtreding van een verbodsbepaling.

Indien dat zo gevonden wordt; moet provincie ook glazen windschermen en grote ramen handhaven ivm aanvaringsrisico's

PL

16-9-2023